

УДК 398.7+398.33](=161.2)

Я. В. Ставицька

НАРОДНА ОНЕЙРОМАНТИКА УКРАЇНЦІВ У КОНТЕКСТІ КАЛЕНДАРНОЇ ОБРЯДОВОСТІ

Статтю присвячено дослідженню особливостей функціонування фольклорних профетичних текстів, якими є сновидіння і ворожіння, що в сукупності сформували народну онейромантичну традицію в контексті календарної обрядовості. Особливу увагу звернено на одну з найпоширеніших груп ворожінь за снами, приурочених до календарних свят, зокрема Святвечора, Андрія, Катерини, – ворожіння на «судженого». В аналізованих онейромантичних текстах виокремлено вербальні та невербальні коди снотлумачних практик та простежено моделюючу функцію ворожінь за снами з урахуванням зафіксованих термінів: «закладати на сон», «загадувати сон».

Ключові слова: онейромантика, календарна обрядовість, моделююча функція, профетичні тексти.

Статья посвящена исследованию особенностей функционирования фольклорных профетических текстов, которыми являются сновидения и гадания, что в совокупности сформировали народную онейромантическую традицию в контексте календарной обрядности. Особое внимание обращено на одну из наиболее распространенных групп гаданий по снам, приуроченных к календарным праздникам, в частности Сочельнику, Андрею, Екатерине, – гадание на «суженого». В рассматриваемых онейромантических текстах выделены вербальные и невербальные коды снотолковательных практик и прослежено моделирующую функцию гаданий за снами с учетом зафиксированных терминов: «закладывать на сон», «загадывать сон».

Ключевые слова: онейромантика, календарная обрядность, моделирующая функция, профетические тексты.

The article deals with the investigation of peculiarities of functioning of such folkloric prophetic texts as dreams and divinations, which, in their aggregate, have formed folk oneiromantic tradition in the context of calendar rites. A particular attention is paid to one of the most frequent groups of divinations through dreams, timed to calendar holidays,

particularly Christmas Eve, St. Andrew's Day, and St. Catherine's Day – fortune-telling for a *betrothed*. In the reviewed oneiromantic texts, there have been singled out verbal and nonverbal codes of oneirologic practices, as well as retraced the modelling function of divinations through dreams, taking into consideration the fixed terms (*to mark a dream; to think of a dream*).

Keywords: oneiromancy, calendar rituals, modelling function, prophetic texts.

На українську онейромантичну традицію (ворожіння за снами) звернув увагу вже В. Милорадович, який розпочав свій «Народний сонник» (1897) з «общих замечаний о народной онейромантике Лубенского уезда» [13]. У ХХІ ст. ця тема знову набуває актуальності. Зокрема, російська дослідниця І. Разумова зауважила: «Лучшее время для вещей снов совпадает с периодом гаданий» [10, с. 291].

Мета нашої публікації – виявити особливості функціонування фольклорних профетичних текстів, якими є сновидіння і ворожіння, що в сукупності сформували народну онейромантичну традицію, котра найяскравіше проявилася в контексті календарної обрядовості. Ідеться насамперед про дівочі ворожіння, що припадали на такі календарні свята, як *Веденіє* (Івано-Франківська обл.) – 4 грудня, *Катерини* – 7 грудня, *Андрія* (Рівненська обл.) – 13 грудня, *Щадруха* (Чернігівська обл.) – 31 грудня, *Маланки* (Рівненська обл.) – 13 січня, *Новий рік* – 1 січня, *Хрещеніє* (Рівненська обл.) – 19 січня, *Купайла* (Житомирська обл.) – 7 липня: «У с. Яроватці, Уманського пов. хлопці ворожать на Катерини (24 листопада (за ст. ст.)), а дівчата – на Андрія (30 листопада (за ст. ст.))...» [2, арк. 192]; «наканунѣ новаго года и крещенія, когда дѣвица, соблюдая извѣстныя условия, напр. сѣѣвъ коржикъ изъ муки, соли и воды, или посѣявъ лень на дровникѣ, увидить во снѣ будущего мужа. Также, если ляжетъ спать, снявъ сапогъ съ правой ноги» [13, с. 225]. На позначення снів, якими, за традиційними уявленнями, можна керувати, дослідники усної снотлумачної традиції хантів і комі

вживають терміни «ритуальні» і «календарні» сни [18]. Детальний огляд літератури щодо ворожінь за снами здійснив відомий англійський дослідник В. Райан [11]. Зміст і функції цих ворожінь описані в працях Л. Виноградової [4; 5] і Т. Агапкіної [1], методологічні орієнтири їх дослідження запропонувала О. Христофорова [15]. На моделюючу функцію ворожінь за сновидіннями звернув увагу й А. Мороз. Він зауважив, що сон завжди є формою вираження бажаного на протигагу реальному [8, с. 331]. Саме через сон у календарних ворожіннях реалізуються антитези: реальність – сон; неодружений – одружений (сон покликаний «сформуваи», змоделювати нову реальність, у якій відбувається зміна статусу дівчини): «На Андрея варажілі девкі. Не елі, не гаманелі, у закапелак залазілі і мавчалі. Но я не варажіла, не знаю. Приснітца женіх тагди. Я калісь варажіла. Палезла на пйеч і лежу, а батька брігадірам був. Прішов: Маруша. Я мавчу. – Маруша, шо такеє? Я мавчу. – Шо табе палучилася? Так я: Ой, хатела паваражіть» [ЛПП]. М. Гримич зазначає, що «технологія пророцтв і ворожінь, розгадування віщих снів демонструє, що майбутнє десь поряд, у паралельному світі, треба лише вміти до нього дістатися і розшифрувати його» [6, с. 319].

Наші спостереження ґрунтуються на матеріалах Архівних наукових фондів рукописів та фонозаписів Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, польових записах О. Васяновича, студентів Києво-Могилянської академії (2016) та власних (2016). Окремі записи фіксують не лише ритуальні особливості ворожінь «на сон», а й снотлумачні наративи, пов'язані з ними: «На Веденіє ек та днина берут дівчета, переважно дівчата, берут та ек завтра Введеніє, то я не їм. Не їмо цілий день. Та й постимо. Ввечір вже беремо ложку соли, ложку муки, ложку води, та й то переміщеємо й печемо такий коржичок. Та й то тот коржик кладеш під голову та й спиш. Шо тобі присницца. Я кажу вам, шо я це робила. Збирались ми там із якоюсь дівков, там якась

дівка була, я – мала, дівка – велика. Говіємо ми обидві. Та й ми вже ті коржикі спекли. О, та ще треба піти на двір та й ногов потягнути прутом того різча, палки такі. Та й на тому різчі спекти той коржик. Ми то пішли в ліс, притягли того різча. Дівці цій приснився такий той, що мав її брати, таки Філя приснився. А я приснилася так. Я десь іду собі в то дворіще... [пауза] Та й ми того спекли. Я десь там коло криниці, там стоїть чоловік, коло тої криниці. Чоловік такий убраний у чоботах, рейки такі носили, тут вузьке, а тут таке, то галіфе, “рейки” ми си називали. Та й так стоїть. Не пам’ятаю, що я з ним говорила, тільки того чоловіка. Та й так і було. Я жила з чоловіком, не з хлопцем. [Коли ви кладете коржик, щось кажете?] Молимося ніби Богу, та й Бога просимо, що дай мені добру долю» [ГГД].

В аналізованих онейромантичних текстах відзначимо вербальні й невербальні коди традиційних снотлумачень:

– предметий код (гребінець, рушник, пісок, ключ, перстень, пояс, дзеркало, папірці з чоловічими іменами): «На Купайла бере писку возьме да кладе под голови – от котрий присниться, то замуж поїде за його» [9, с. 541]; «На Багатий вечір з 13 на 14 січня на бумажках дівчата пишуть імена хлопців, і хлопець, за якого маєш вийти заміж, має приснитись, а якщо ні – то зранку дівчина тягне ту бумажку і, чие ім’я написано на ній, за того вийде заміж» [ПГМ];

– процесуальний код (переправа через воду, сіяння льону, випікання коржиків, вживання солі, мовчання під час виконання ритуалу): «А льон колі-то, Ганно, сеють. На Андрія. Беруть дівки льон, сем’є. І ото ввечері вже йдуть, п’ять, шість, ідуть і кругом колодязя вже сеють. А потом так руками круком колотять. Вже собаки починають брехать, те туди, каже, поїде замуж, те туди. Треба йти в хату і не до кого не баять – лягать спать» [РГ]. Акціональний код (переправа через воду) репрезентує і група ворожінь, у яких використовується вода: «Той, хто ворожить, кладе під подушку гребінця, а хтось (щоб

він не знав) йому під ліжко ставить місточок (блюдечко з водою, а місточок перекладають з паличок). Коли я лягаю спати, то кажу: “Суджаний, ряджаний, прийди мене расчесати”, – це так задумуй. І мені приснилось, тільки не під Андрія, а на Андрія, що мене взяв за руку старий і перевів на другий бік річки вутлим місточком. Вада мутна – шуміла... Це мені чужина падала. І дійсно, я віддалася за немолодого вже та ще й за розведеного» [2, арк. 92]; «Роблять і так: набере в рот води й замисить коржика на долоні й як лягати спати, то в червоний пояс його зав'язати, то присниться парубок, з яким пливёте» [2, арк. 63]. Використання води в магічних практиках пов'язано з віруваннями, що ця стихія є кордоном між світами, а отже, суб'єкти ворожіння, перетинаючи вві сні водний простір, отримують інформацію, що необхідна для побудови майбутньої моделі поведінки, безпосередньо від представників потойбіччя. Такий механізм простежується й у ворожіннях, у яких фігурує міст (гребелька). Дівчата «кладуть під голови якісь палички і, як присниться, що йде дівчина мостом, а з нею хлопець, то це її наречений» [2, арк. 103]. Побудова мосту – це спосіб «окультурення ріки... ріка стає одиницею культури, не втрачаючи при цьому своєї належності до природи... займає особливе місце в опозиції природа / культура» [16, с. 190]. Як бачимо, однією з найпоширеніших груп ворожінь за снами, приурочених до календарних свят, зокрема Святвечора, Андрія, Катерини, є ворожіння на «судженого»*;

* Є. Сафронов зазначає, що сни про «судженого» (як і сни, пов'язані із зустріччю інфернальних та померлих родичів) фактично також є снами, у яких відбувається «контакт з інобуттям», адже в «судженому» / «суджений» легко впізнаємо «гостя» з «іншого» світу. Судячи із цілого ряду ознак, він ізофункціональний покійнику, який приходить [12]. Отже, онейромантична практика в народній традиції засвідчує можливість і «необхідність» спілкування з «іншим» світом. Але така комунікація може бути смертельно небезпечна.

– вербальний код онейромантичних текстів представлений спеціальними словесними формулами (замовляння, примовки): «Як побачать перший раз місяця (молодика), то кажуть: “Ти, місяцю, молодий, / В тебе ріг золотий, – / Пошitano тобі дні: / Понеділок із вівторком, / Середа – з четвергом, / А п’ятниця з суботою... / Неділя одна одиниця, / Сама-самиця, / Хто має мене брати / Хай мені присниться”» [2, арк. 63].

Цікавим прикладом, що репрезентує комплексне використання як вербальних, так і невербальних кодів в онейромантичній практиці, є самозапис Насті Присяжнюк (30.09.68): «Коли я була в Софії, вона скрушно дивилась на мене, що вже й літа, а Настя ще не замужем. От вона мені раз і каже: “Дивлюсь я на тебе, яке це життя. А я вмю так зробити, що ти вийдеш замуж”. ...А ворожіння було таке поетичне, що я таки записала його. От раз Софія й каже: “Ще думаєш замуж, то хоч загадай сон, щось же присниться про твоє майбутнє”. – “Та я ж не вірю снам”. – “То що, тебе відпаде кусок? Зроби це для мене”. Щоб сестри не вражати, я згодилась. Взяла в руки соломку, наступила на шпориш і тричі проказала до молодого місяця: “Місяцю молодий, на тобі хрест золотий, ти високо ходиш, ти далеко бачиш – пришли мені мого суженого, а ти сужений недружений приснився”. Лягаючи спати, поклала під косу ту соломку, що в руці держала, і той шпориш, що був під п’ятою, а Софія поклала під подушку рушник і гребінець (я цього не знала). І ось сниться мені сон: “Я в велечезній залі (в дійсності я такого залу не бачила). На всю довжину залу столи, на яких повно всякого явства, букети квітів. Столи на метрів 10–15 протягнулись. Круг стола стільці, на яких молоді хлопці і чоловіки старшого віку. Всі п’ють, їдять, розмовляють, співають. Я хазяйка цього всього: це все мої друзі. Я одна жінка на цім балу, а стільця мені нема, й ніхто мені місця не пропонує. Я всіх розважаю, пригощаю. Почую гурт затягає пісню, я йду до того гурту, спираюсь на спинку двох

крісел і радісно співаю, помагаю доспівати пісню. Не встигну доспівати, аж мене просять до другого гурту поспівати йду туди. Всі привітні, радісні, але нікого з них я раніш не бачила, сміх, веселощі. Я всюди бажана, весела, бо я господарка цього всього, і цілий вечір я на ногах, не присідаю”. Так я прокинулась з усмішкою на устах. Я розказала сестрі сон і вельми її засмутила: “Невже ні одного обличчя не запам’ятала і ні з ким одним не говорила, не присіла коло когось?” – “Ні”, – безжурно сказала я. Це було 1916 року. Через рік революція. Вперше я такий зал бачила літом 1917 року. В Києві в Народнім домі на Бульварно-Кудрявській вулиці я була на місячних вчительських курсах і по закінченні курсів був такий вечір, як мені снився... (Правда, було вже місце). Після Великої Жовтневої соціалістичної революції я на сотнях таких балів була всюди бажаним гостем. Часто я й сама такі вечори влаштовувала. Тисячі друзів було в мене, а “на жизненном пиру” мені місця не було. (Замуж так я й не вийшла)» [3, од. зб. 1028, арк. 13–14].

У зібраних студентами Києво-Могилянської академії польових матеріалах (Чернігівщина) виокремлюємо термін «закладати на сон»: – «А що значить “закладать”? Це ворожить якомсь?» – «Ну, ну так. То ж мене баба тая й загадала. Вона не баба, й тьотка. “Лажусь я спать на новом месті, приснісь жених мене, невесті. З ким век векавать, таго й в сне павідать”. Заклади й ти на новом месті як будеш спать, дак ти й мо уже не будеш, ой-ой-ой...» [ККУ]. Можемо простежити поширеність цього терміна на Чернігівщині, оскільки його зафіксував і етнолог О. Васянович: «А то есть тринадцатаго числа у последнем месяци грудні – ходіть Андрей. Дак протів Андрея тоже закладалісь девкі на сон» [СЄЯ]. Термін «закладати на сон» згадує також відома українська дослідниця календарної обрядовості О. Чебанюк [17]. Звернімо увагу, що в польових записах, зібраних в с. Архангельське Високопільського району Херсонської області (2016), на означення спеціальних за-

ходів, які вживаються, щоб спровокувати віщий сон, фігурує інший термін – «загадувати сон». Ключовим моментом такого сну має бути акціональний складник (знайти, вкрати, купити): «Буває так, приходять [і кажуть] в мене немає дітей, буде в мене дитина? Я загадую сон, есі буде дитина, то [присниться що] найду, куплю, вкраду. Або найду, або вкраду, це всеодно збуваєця. Я жінкі загадувала сон, для неї. Ви хочте там шось сделать комусь і самі загадуйте сон – найду, куплю, вкраду. Оце саме главне. Оце разні там сні, а це ісполняєця обезательно» [ККІ]. «Загадують сон» і в с. Кам'янка Новопсковського району Луганської області. У цьому тексті виконавиця звертається по допомогу до представника сакрального простору, але, як і в попередньому, сама окреслює ряд дій для отримання стверджувальної або заперечної відповіді: «Я загадала сон. Кажу: “Господи, дай мені правду в сні. Єслі будуть у Таньки діти, значить, шоб я чогось у сні зраділа і засміялась у сні. Єслі тільки не буде дітей, то шоб я шось згубила і не нашшла...”» [ПЛП].

Проаналізований нами польовий снотлумачний матеріал підтверджує висновки Т. Агапкіної: «Природний “поворот” часу в моменти зимового і літнього сонцестояння є потужним стимулом для змін у житті людини» [1, с. 135]. У контексті різдвяних і троїцьких ворожінь про життя і смерть, про врожай під час оранки землі, про погоду (на день Святого Юрія) тощо народна онейромантична традиція, зокрема дівочі ворожіння, виявляє свою специфіку. Мова про своєрідне «розігрування сну», співмірне з «розігруванням прикмети» (термін Т. Агапкіної) на день Святого Юрія: виносили в поле хліб і тим самим стимулювали майбутній урожай. Відзначимо, що в ритуальних текстах, які супроводжували «закладання на сон», поширений мотив сіяння зерна, зокрема, навколо криниці, а це є актом, що викликав родючість [14, с. 81]: «Гандрею, Гандрею, / Полями тебе сію і кошу / Та не знаю Гандрею /

З ким тебе збирати мушу, / Хто буде коханим, Хай присниться рано, / Хто буде нелюбом Нехай ніч не губить / А хто має брати / То прийде до хати» [3, од. зб. 986, арк. 12–13].

Такі ритуальні дії й онейромантичні тексти, пов'язані з ними, вимагають подальшого дослідження з урахуванням багатого українського календарно-обрядового репертуару (колядок, щедрівок тощо).

Особливістю онейромантичної традиції українців є те, що в ній проявляється не лише прогностична, а й моделююча функція, тобто відбувається програмування майбутнього, зокрема, шлюбу. Недаремно предметні й процесуальні коди ворожінь збігаються з предметними і процесуальними кодами весільного обряду [7].

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. *Агапкина Т. А.* Мифопоэтические основы славянского народного календаря. Весенне-летний цикл. – Москва : Индрик, 2002. – 816 с. – (Традиционная духовная культура славян. Современные исследования).

2. Архівні наукові фонди рукописів та фонозаписів Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (далі – АНФРФ ІМФЕ), ф. 1, од. зб. 713.

3. АНФРФ ІМФЕ, ф. 14-3, од. зб. 986, 1028.

4. *Виноградова Л. Н.* Гадание // Славянские древности. Этнолингвистический словарь : в 5 т. / под ред. Н. И. Толстого. – Москва, 1995. – Т. 1. – С. 482–486.

5. *Виноградова Л. Н.* Девичьи гадания о замужестве в цикле славянской календарной обрядности (западно-восточнославянские параллели) // Славянский и балканский фольклор. Обряд. Текст. – Москва : Наука, 1981. – С. 13–43.

6. *Гримич М. В.* Традиційний світогляд та етнопсихологічні константи українців. – Київ : ВІПОЛ, 2000. – 380 с.

7. *Гура А. В.* Брак и свадьба в славянской народной культуре. Семантика и символика. – Москва : Индрик, 2012. – 936 с. – (Традиционная духовная культура славян. Современные исследования).

8. Мороз А. Б. Символика засыпания – сна – пробуждения в сербских календарных обрядовых песнях // Сны и видения в народной культуре. Мифологический, религиозно-мистический и культурно-психологический аспекты / сост. О. Б. Христофорова ; отв. ред. С. Ю. Неклюдов. – Москва : Российск. гос. гуманит. ун-т, 2002. – С. 328–339. – (Серия «Традиция, текст, фольклор»).

9. Никонор Дмитрук. «Нехай моя Гантонина гойдає...» (вечорниці, купальські та петрівчані обряди Житомирського Полісся в записках Никонора Дмитрука) / підготувала Т. Шевчук // Народна культура українців: життєвий цикл людини. Історико-етнологічне дослідження : у 5 т. / [наук. ред. М. Гримич]. – Київ : Дуліби, 2010. – Т. 2. – С. 538–543.

10. Разумова И. А. Ониромантическая символика брака, рождения, смерти в современных устных рассказах // Сны и видения в народной культуре. Мифологический, религиозно-мистический и культурно-психологический аспекты / сост. О. Б. Христофорова ; отв. ред. С. Ю. Неклюдов. – Москва : Российск. гос. гуманит. ун-т, 2002. – С. 290–309. – (Серия «Традиция, текст, фольклор»).

11. Райан В. Ф. Баня в полночь. Исторический обзор магии и гаданий в России. – Москва: Новое литературное обозрение, 2006. – 720 с.

12. Сафронов Е. В. Рассказы о снах как фольклорный жанр [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ruthenia.ru/folklore/safronov2.htm>.

13. Ставицька Я. В. Український снотлумачний фольклор в записках Василя Милорадовича: контекстно-функціональні особливості // Слов'янський світ. – 2015. – Вип. 14. – С. 220–234.

14. Толстой Н. И. Вызывание дождя у колодца (в соавторстве с С. Толстой) // Очерки славянского язычества. – Москва, 2003. – С. 75–88.

15. Христофорова О. Б. Гадание как моделирование событий (к вопросу о программирующей функции ритуала) // Труды по культурной антропологии. Памяти Г. А. Ткаченко / сост. В. В. Глебкин. – Москва : Изд. фирма «Восточная литература» РАН, 2002. – С. 346–356.

16. Цивьян Т. В. Движение и путь в балканской модели мира. – Москва : Индрик, 1999. – 376 с.

17. Чебанюк О. Ю. Ніч має право: нічний час у календарних віруваннях у фольклорі // Література. Фольклор. Проблеми поетики. – 2011. – Вип. 37. – Ч. 1. – С. 332–337.

18. Шаранов В. Э. О «мужской» и «женской» традиции в культуре рассказывания сновидений у современных коми и хантов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://refdb.ru/look/1374491.html>.

СПИСОК ІНФОРМАНТІВ

ГГД – Гаврищук Ганна Дмитрівна, 1934 р. н. Записав О. Васянович 2012 р. у смт Верховина Верховинського р-ну Івано-Франківської обл.

ККІ – Кравченко Клавдія Іванівна, 1923 р. н. Записала Ставицька Ярина 2016 р. у с. Архангельське Високопільського р-ну Херсонської обл.

ККУ – Кравченко Катерина Улянівна, 1941 р. н. Записала Уманець Сніжана 2016 р. у с. Глядин Чернігівського р-ну Чернігівської обл.

ЛІП – Лук'яненко Ілля Якович, 1924 р. н. Записав О. Васянович 2010 р. у с. Мньов Чернігівського р-ну Чернігівської обл.

ЛГМ – Проценко Галина Миколаївна, 1956 р. н. Записала Субота Ірина 2016 р. в м. Києві.

ЛІІІ – Приколот Лідія Прохорівна, 1936 р. н. Записав О. Васянович 2007 р. у с. Кам'янка Новопокровського р-ну Луганської обл.

РГІ – Ряба (Новоселецька) Ганна Іванівна, 1929 р. н. Записав О. Васянович 2011 р. у с. Великі Озера Дубровицького р-ну Рівненської обл.

СЄЯ – Семеняка Євдокія Яківна, 1926 р. н. Записав О. Васянович 2009 р. у с. Вороб'їв Ріпкинського р-ну Чернігівської обл.

SUMMARY

The Ukrainian oneiromantic tradition (divinations through dreams) have been pointed out by V. Myloradovych, who began his *Folk Dream Book* (1897) with *general annotations on folk oneiromancy of Lubny District*. In the XXIst century, this issue regains relevance.

The article considers the most striking peculiarities of such folk prophetic texts as dreams and divinations, which, in their aggregate, have formed the folk oneirologic tradition in the context of calendar rites. It primarily concerns girl's divinations being undertaken during calendar holidays: Presentation of the Holy Virgin in the Temple, St. Catherine's Day, St. Andrew's Day, Schadruha *Shchedruvannia* (Singing wealth-wishing songs), *Malanka* (Vnerable Melania-related songs), Epiphany, and *Kupayla* (Midsummer's Day).

O. Khrystoforova predisposes to the modelling function of divinations through dreams. A. Moroz supposes that a dream is always a form of a desirable expression as opposed to a real one. Because dream in calendar's fortune-telling implements antithesis: reality – dream; single – married

(dream must *form* to model new reality, in which the status of girls changes), which is confirmed by the terms recorded in the text (*to mark a dream; to think of a dream*). That's why one of the most frequent groups of divinations through dreams, timed to calendar holidays, particularly Christmas Eve, St. Andrew's Day, and St. Catherine's Day is related to fortune-telling for a *betrothed*.

In the reviewed oneiromantic texts, there have been singled out verbal (represented by special verbal formulae: charms, byword) and nonverbal codes of traditional oneirologic practices. The oneirologic material under study corroborates the findings of T. Ahapkina: «Natural» turn «time in moments of winter and summer solstice is a powerful incentive for change in life». In the context of Christmas and Trinity Sunday divinations of life and death, the harvest while ploughing land, the weather (on St. George's Day), etc., folk oneiromantic tradition, particularly girl's divinations, reveals its specific character. The question is a *performing dream*, which is commensurate with a *performing sign* (a term of T. Ahapkina) on St. George's Day, with taking out bread on the field and thus stimulating harvest to come.

Such rituals and oneiromantic texts, associated with them, require further consideration, with attracting rich Ukrainian calendar ritual repertoire, including *koliadkas* (Christmas carols) and *shchedrivkas*.

Keywords: oneiromancy, calendar rituals, modelling function, prophetic texts.